

Yoğun Bakım Ünitelerinde Kullanılan Aydınlatılmış Onam Formlarının Okunabilirliklerinin Değerlendirilmesi

Munise Yıldız, Betül Kozanhan, Mahmut Sami Tutar

Giriş: Aydınlatılmış onam formları; tıbbi uygulamaların endikasyonları, yararlarını ve olası risklerini açıklayarak, tedavi sürecinde hastalara yardımcı olmak amacıyla hazırlanmış matbu formlardır. Okunabilirlik, anlama zorluğunu tanımlar ve kelime zorluk ve cümle uzunluğunun dil bileşenlerini değerlendiren matematiksel formüller ile hesaplanır. Çalışmanın amacı; yoğun bakımlarda yapılan her tür tıbbi müdahale öncesinde alınması hem yasal hem de etik anlamda zorunlu olan “Aydınlatılmış Onam” formlarının okunabilirlik düzeylerinin değerlendirilmesidir.

Materyal/method: Ülkemizdeki 45 hastanenin yoğun bakım ünitelerinde rutin kullanılan aydınlatılmış onam formları temin edildi. Her bir onam formu elektronik ortamda “Microsoft Word” programına aktarıldı. Bu formlardaki ortalama kelime sayısı, ortalama hece sayısı, ortalama dört hece ve üstü kelime sayısı Excel programı aracılığı ile hesaplandı. Okunabilirlik düzeyleri Ateşman ve Bezirci-Yılmaz formülleri kullanılarak hesaplandı. 100 kelimelik metin içindeki tıbbi terim oranları yüzde olarak belirlendi.

Bulgular: Aydınlatılmış onam formlarının Ateşman formülüne göre okunabilirlik aralığı “zor”, Bezirci-Yılmaz formülüne göre ise “lisans düzeyinde” eğitim gerektirdiği saptandı. Özel hastanelerde kullanılan formların okunabilirlik düzeyleri devlet ve üniversite hastanelerinden anlamlı olarak düşük bulundu ($p=0,019$, $p=0,012$). Özel hastane onam formlarında ortalama kelime sayısı ve ortalama dört hece ve üstü kelime sayısı anlamlı olarak daha yüksek bulundu ($p=0,004$, $p=0,01$). Tıbbi terim oranı tüm kurumlar arasında benzerdi.

Sonuç: Yoğun bakım ünitelerinde rutin olarak kullanılan onam formlarının okunabilirlik düzeyinin akademik okuryazarlık seviyesinde olduğu saptanmıştır. Hasta haklarının korunması ve hasta hekim ilişkilerinin bireyin haklarını gözeterek şekilde düzenlenmesi amacıyla aydınlatılmış onam formların yeniden gözden geçirilerek okunabilirlik seviyesinin toplumumuzun genelinin eğitim düzeyini kapsayacak şekilde yapılandırılması gerektiği kanaatindeyiz.

Anahtar Kelimeler: Yoğun bakım, onam formları, okunabilirlik

Kaynaklar:

1. Kaya M. Hekimin Aydınlatma Yükümlülüğü Ve Kişilik Hakkı İle İlişkisi. Türkiye Adalet Akademisi Dergisi 2012; 1: 3-8.
2. Yönetmeliği, Hasta Hakları, and Resmi Gazete. "Tarih: 01.08. 1998." Resmi Gazete Sayısı, 23420.
3. Boztaş N, Özbilgin Ş, Öçmen E, Altuntaş G, Özkardeşler S, Hancı V, et al. Evaluating the Readability of Informed Consent Forms Available Before Anaesthesia: A Comparative Study. Turk J Anaesthesiol Reanim 2014; 42: 140-4.

*** SBÜ 2. Anestezi Sempozyumunda sözlü olarak sunulmuştur

8 ARALIK 2018 - Wyndham Ankara Otel

www.anestezisempozyumu.org